

٢٢٤
(٥)
تورک پوردی

ناشری : تورک اوچباشی

میل ۱۰

صافی ۲

۱ نیشان ۱۳۳۹

تاریخ و آثار هندی

عراق تورک‌گری

- برنجی اسخه ده مابعد -

وقایی خاطر لایقانه اکتفا ایده جکزه. چونکه بوراده بزم مقصد من، تاریخی و مجرد بر وقعی تاریخی شهادت‌لرله اثبات ایتک ده کیل، اجتماعی بر «réalité» موجود حقیقی بی بینه اجتماعی قاعده لرله اورنایه قویماقدن عبارتدر. او یونک بولی ده شه سز بزم، آئیده کوروله چکی اوزره تعقیب این-یکمز اصولدر. بونکله برابر ذهنک حدود سز ساحه سی ایچریسنده بولونمسی طیبی اولان تاریخی ملاحظه لراره سنده یالکز بر دانه سی اهماله لایق کورمه یز، که اوده شو سؤالدر :

- بو تورک‌گر، عجبانه زمان ونه صورتله عراقه گلشردر ؟

شمدی بونک جوابی ده ویرمهک جالیشه جمنز. تورک‌لرک ایچنده عسکری بر دول اویناده لری عباسی خلافتی ایله زمانمز اره سنده یکن وقه لرک باشلیج سی بر «طوائف ملوک» دوره سی، برده عراقک عثمانلی حاکمیتی آتیه کیرمش اولماسیدر. «طوائف ملوک» حقیقه تاریخ کتابی بزم «ethnèse» زمزک لهنده در ؟ چونکه بونلرک هیچ بری عراقده اسلامی و محلی اولمیان بر حکومتک وارلغدن بحث ایتمز. نهایت اولسه اولسه خلافت نزاعیله باشلامش اولان خلافت نفوذینک انقسانمی و بو اقسامک دها زیاده توسع و دوامی کوسترلر.

عراقک عثمانلی حاکمیتی آتیه کیرمسی خصوصنه کلانجه ؟ بو قطعه قطعی سورنده «مراد رابع زماننده» عثمانلی مالکی عداوتیه کیریور و دولتک دیگر برلری کبی اداری تقسیماته اوشرا بهرق اداره ایدلمکک باشلا یلیور. معلومدر که عراق، عثمانلی دولتی طرفدن [موصل، بغداد، بصره] ولایتلرینه آیرلمش ایدی، که بو تقسیمات اداره عمومی حربک سوکنه و عراقک اذیکلر طرفدن اشغالنه قادار دوام ایشدی. شمدی عراق تورک‌لرینک نه صورتله ونه زمان عراقه گلش اولدوقلری ایضاح ایده لم :

بو خصوصده ایکی فرضیه وارد : ۱ - عراق تورک‌گری، عثمانلی سلطنتی قیامنده، اداری و عسکری بر ملاحظه ایله اورالره اقامه ایدلمش اولان تورک

مائله لرله تورکلشمش اولان یرلی اهلینک انضمامدن عبارتدر . ۲ - آسیا
« استپ » لرندن غربه دوغرو و قوغبولان . مهاجرت آقنلری صره سنده انادولویه
سالمچوق و عثمانلی تورکلری کلوب یرلشدکلری کبی عراق تورکلری ده کلوب
عراقه یرلشمشلدور . شیمدی هرایکی فرضیه یی قیقایدیلمک و عین زمانده
ملی اوصافدن بحث ایده جگمز عراق تورکلرینک عراق قطعه سنده اشغال
ایتمکده اولدوقلری ساحه یی کوسترمش اولماق ایچین اولابرقروکی عرض ایدیوروز . [*]
برنجی فرضیه :

تورک قصبه و کویلرینک استانبول - بغداد طریق کیری اوزرنده بولونمسی
برنجی فرضیه یی میدانه کتیریور و دینلورکه مراد رابع عراق قطعه سی
انادولویه عرقی بر تساندله باغلامش ارملاق ایچین عین خط اوزرنده تورک
مهاجرلری اقامه ایتمشدر فی الحقیقه بو قصبه و کویلر ، یول اوستنده کاشندر ،
بونکله برابر بوتورک اهلینک اده سنده اسکی تورک عسکری تشکیلاتنه داخل
اولان « سپاهی » اوجاغنه منسرب بعض مائله لر احفادینک الان موجود اولسی
و « سپاهی » ، « پاشا بایراقدار » [۱] کبی عسکری عنوانلرینک مائله کنیه سی
کبی حالا طاشینماسی ایلک فرضیه یی تایید ایده جنک دلائل ماهیتده عداولونماییلیر .
انجاق ، جدی تدقیقانه کیریشنجه کوریلیرکه عین خط اوزرنده بولتان تورک
قصبه لری - قدم اعتباریه - مراد رابعک سلطنت زمانه ده کیل ، حتی عثمانلی
وسلمچوق سلطتلرینک ده زمانه تقدم ایدور . صوکره عراق تورکلرینک اولیه
قاراقته ریستق اوصافی واردور ، که بونلرک عثمانلی و حتی سلمچوق تورکلرینه بیله
منسوب اولمادقلرینی و او سلطتلرک تاسسندن اول عراقه کل کلرینی کوسترور .
یونی قسماً ایکنجی فرضیه یی تدقیق صره سنده و قسماً عراق تورکلرینک ملی
اوصافی ایضاح ایدورکن کوره جگمز .

ایکنجی فرضیه :

تورکلرک آسیا « استپ » لرندن شماله ، غربه ، جنوبه ، مهاجرتلری ، مثبت
وتاریخی بر حادته در . مهاجرت ، و باشقا بر تعبیر ابله آقین و کاروان یوللرنده ،

[*] قروکی بالاخره علاوه اوله رق قارئلرمنه تقدم ایدیله جگمز .

[۱] بو اسملری طاشیان مائله لر « اربیل » ده موجوددر .

— ده میردن آغیر بر سلیندیرک اوستندن کچدیکی طوبراقلر اوستنده ایز براقسی
 کبی — تورک آقینلری ده ایزلری و اثرلری براقشیلردر . بونکله برابر قدیم
 مهاجرت یوللری « راهی » انسان تیپی ناصل ابداع ایتش اولدوغنی علمی بر
 نظرله ایضا چالیشمش اولان فرانسه زطالمرندن « آدمون دومولن » و « تورک آقینلری
 هانکی یوللری تعقیب ایتش اولدوقلری » Comment la route crée le type
 social نام آرند. ایضا ایتشدر . مؤلف ، کاروانلرک ریوژنده ایبرله یوب مسافه
 قطع ایتشی ایچین مقتضی اولان مواشی سوروسی ، یایلا ، صوکی طبیعی شرطلری
 تدقیق ایدرک تورکلرک تعقیب ایتش اولدوقلری یول استقامتلری تعین ایتشدر .
 ایشته بو وجهله عراق تورکلرینک ایران و آذربایجان طریقله و مختلف زمانلرده
 عراقه کلوب برلشمش اولدوقلری فرضیه سی قبول اولونا بیایر ؛ چونکه بونی
 تأیید ایدن دلائل یوکون دخی موجوددر :

أ — موصلاک شمال غریبسنده کائن بر ناحیه مرکزی اولان « تلعفر »
 قصبه سی اهالیسی ؛ — که عرب قیافته گیرمش اولمالرینه رغماً اصل لسانلری
 اولان تورکجه یی ینه قونوشورلر و تورک اخلاق و طاداتی محافظه ایدرلر —
 کندیلرینک « تیمورخان » نسلندن اولدوقلری اوتوماتش و تورکلک شعورینی
 غالب ایتماشلردر .

ب — بویرک زاب ایله دجله نهرینک برلشدیکی نقطه ده بر دوزینه تورک
 کویی موجوددر . بونلر قدیم بر تورک عشیرتی اولان « قاراقویون » دن اولدوقلری
 بیلرلر و تورکجه لسانلری و ملی عنعنلری محافظه ایدرلر .

ج — « ارییل » قصبه سنده انشا آلمک باشلیجه مالزمه فی تشکیل ایدن طوغله لری
 عملی اصوللار داره سنده بویرک او جاقلر ده اعمال ایتک متخصمی اولان ، « کوره جیلر »
 لقبی حازر بر قسم خلق وازر ، که بونلرک اصللرینک عجمستان دن کلدیکی خلق
 اره سنده شایعدر .

د — « صلاحیه » ، یاخود « اسکی کفری » ده نیلن قصبه نک جوارنده
 قدیم بر تورک عشیرتی اولان « ایات » لر بو کون کویلو حالده یاشامقده درلر .

تورک لودای شامری اولان « فضولی » نك منسوب اولدوغی بو عشرت بوکون
بیله فضولینك شیوه سیله قونوشور .

ایشته بونلر کوستریورک معین زمانلرده « مد » حاله کلی مقاد اولان
ده کزلرک طائیماسی کی تورک لودای زمان زمان آسیادن عراقه آقین ایتمیشلر
وهر کایشلر تده عراقده بر تورک کتله سی بر قشلر ، نهایت بونلر ، بری بریت
انفصام ایده ایده بویوک بر جماعت حاله کلشردر .

*

اشغال ایتدکلری اراضی ساحسی قروکیدہ عرض اولونان بوتورکلرک
نفوس مقدارینده قصبه وکوی مجموعی اعتباریله کوستریورز :

شهر ، قصبه وکوی مجموعلرینك اسمی	نفوس مقداری
قلپکون	۶۰۰۰
نی یونس (نیوا)	۵۷۰۰
قاراقویون عشرتیه منسوب کویلر	۶۸۰۰
ارییل	۳۲۰۰۰
التون کویرو	۵۰۰۰
کرکوک	۵۸۰۰۰
کرکوک جوارنده کی کویلر	۶۰۰۰
داقوق	۴۰۰۰
داقوق جوارنده کی کویلر	۵۵۰۰
طوز سورماتو	۷۵۰۰
صلاحیه (اسکی کفری)	۳۵۰۰۰
بایات عشرتیه منسوب کویلر	۸۷۰۰
صلاحیه جوارنده کی کویلر	۵۸۰۰
قره تیه	۳۵۰۰
ولی عباس	۴۰۰۰

خاقین	۱۸۰۰۰
مندلی	۱۵۰۰۰
شهربان	۷۵۰۰
قزلرباط	۵۰۰۰
پدره	۷۵۰۰
خراسان	۲۵۰۰

نفوس مقداری تخمیناً اوچ یوزبیکه یقین اولان بو تورکلر، دجله خزینه موازی بر صورتده اوزانان استانبول - بغداد یولی اوزرینه پایلامشیلردور . بوبولک نهایت بولدوغی بغداد شهرینک ایچنده تورک - ذمی باشلی باشه بر محله تشکیل ایدرکه بونک آسی و قاراغول ، [قره قول] دره بو محله ده بولنان تورکلر عرب نفوسنک کثافتی و عرب محیطنک نفوذی ایچنده ، قیافتیری و بعض مرتبه اخلاق و طبیعتلری عربک کته بکزمه ش ایسه ده بته تورکجه لسانلری عیاقظه ایتکده دیر . بغداد شهرنده نهایت بولدوغی کوروان تورک موجودیتی ، ایکنجی بر تورک محیطنک مبدأیدر: بو ایکنجی محیط ، بته اددن شرقه دوشور و اوزانوب کیدر : مندلی ، بقوبه ، دلناده شهربان ، قزلرباط ، خاقین قصبه لری تورکلرک اولدوغی کی ، اسکی عثمانی - ایران حدودی اوزرنده بولنان خاقین دن اعتباراً ایران داخلنده « کرمانشاه » ، قادار تورک عنصری بایله شدر و اگر عین جنسدن اولان بو تورکلر حساب ایدیایر - بونلرک نفوس مقداری میلیونلره بالغ اولور . قروکیدر کوستریلن ساحه داخلنده کی عرب نفوس ، عین ساحه داخلنده بولنان تورک نفوسنه نسبتاً یوزده بشدن بیله دوندر : دجله نك صول ساحلی بو ساحه نك غرب حدودی عد ایدلک صورتیله دجله نك صول ساحلنده قالان عرب نفوس ، اربیل قضاسنه تابع « کور » ناحیه سنه مربوط بر ، وینه اربیلک « خمور » ناحیه سنه مربوط بش که جمعا آلتی اوفاق کوبه منحصر قالیر . « جبور » عشرته منسوب اولان و دجله ساحلی اوزرنده بولنان بو کویولردن باشقه کرکوک سنجانلی داخلنده وینه دجله ساحلی اوزرنده ساکن و « حدیدی » عشرته منسوب

بر ایکی یوز نفوسلق کوچبه عربلر وارددر . هرایکی مشیره منسوب عربلرک
کوچبه حالنده اولدوقلرینی وچفتیجی ایکی بیله کوچ بجر دکارینی قیده لزوم وارددر .

ملیت مفهومی

عراق تورکلرینک موجودیتی اثبات ایچین تاریخی شهادتلره مراجعت
ایتمکدنده بو موجودیتی اجتماعیات علمنک تلقیسنه کوره اثبات ایتیمی ترجیح
ایده جکیزی یوقاری ده سویلشدک . اگر ماضی به عاذر حادثه دن بحث ایدلسه یدی
ماضینک وقایع ایزلرینی تثبیت ایدن ، مؤلفانه مراجعت ایتک ضرورتی حاصل
اولوردی . حال بوکه ز حال دن و حالاً موجود اولان بر ده آیته دن بحث ایدیوروز :
« ایفل » قوله سی « پارس » شهر ی و باخود فرانسوز انکلیزمانی کی *concret*
شخصی بر صورتده موجود اولان وارقلری ، *irèele* حقیقی بر صورتده
یعنی موجودیت و حیایت اثرلرینی تثبیت ایده رکدن می میدان قویق ، بوقسه و باید
مجرد و منطقی دلائل می اقامه ایتک لازم کلیر ؟ بحریه به اعتماد و استناد ایدن عقل
و ذکا ، شبهه سز برنجی اصولی ترجیح ایده ره ، که ایشته بژده بویه یا باجقزه . بحث
ایندیکنز انسانلرک حقیقه تورک ملتنک بر پارچه سی اولوب اولمادیغی میدانه
قویماق ایچین ؛ ۱ - ملیت مفهومی بزم ده اورد پالیر کی اکلابوب کلامادینه می
۲ - ملیتی تشکیل ایدن معنوی رابطهلرک اصل تورک ملیتی ایله بو انسانلر اده سنده
موجود اولوب اولمادیغی ، کوسرتمک کمز لازم کلیر . بژده بونی یا پمابه چالیشاجقزه :
اجتماعیات طالنک اورتایه قویدوغی پرنسیپلره نظراً ؛ لسانی ، ادبیاتی ،
بدیی ذوقی ، اخلاقی ، حقرقی ، اقتصادی تلقیلری و دینلری مشترک اولان فردلرک
تشکیل ایتیش اولدینی جمیترلره « ملت » مفهومی اطلاق اولمقده در . بو باید بزم ده
بالذات یا بدیغمنز تدقیقانه کوره قبیله ، قوم ، امت ، ملت اسملری آلتنده طویلانش
ضروریمانلرک وحدتی تشکیل ایدن معنوی عنصرلر آز جوق فرقلره شو ذکر
ایدیلن . و سسلره انحصار ایتمکده در : دین ، مدنیت ، و ملیت ؛ آیری آیری
مفهوملردر . بونکله برابر هر اوجی ده انسانک [دوشونمک] حسن ایتک ،
حرکت ایتک دن عبارت [قابایتلرینی کندی خصوصی چرچیوه لری ایچنه سوقاق

داعیه سنده درلر. بناءً علیه خصوصی بر رقابدن عبارت اولان بود و حد تحييك، اعیه سی شواوچ اسمدن، [دين، مدنيت، مليت] دن بری اکتساب ايتدیکی زمان صایدیغمز، مؤسسه لردن بر قسمی داها فضله نفوذ قازانیر. مثلاً انسانلرک دینی اعتقادلر، فضله مربوط اولدوقلری زمان فردلر ارمسند و وحدت رابطہ سی نامنه «دين» ک حصہ سی چوق اولور: قرون وسطاء، خریستیان، و شیمدی و یا خود بر مدت اول مسلمان مالنده اولدوغی کبی. بالعمکس انسانک عقل و ذکایه و اونک اثرلرینه فضله مربوط اولدوغی وقت، اقتصاد مؤسسہ سنک «وحدت تحييك» نفوذی داها بویوک اولور: عصر حاضر، ملت لرند، کورولدیکی کبی... خلاصه «مليت» اطلاق اولنان غروپمانلرک فردلری اراسنده وحدتی وجوده کتیره، و صایدقلمز، منحصر اولدوغی ایچین بزده عراق تورکلرند، بونلری آرایه جغز:

لسانه

عراق تورکلری، طائفه اوچاقلرند، اجتماعی حیاتلرینک برتون نظامی ائنده «تورکجه» قونوشورلر. قروکید، کوستریلن شهرلر، قصبه و کویلرده عمومی و مشترک لسان تورکجه ولدوغی ایچین اقتصادی ضرورتلرله شهرلر، کلوب تورکلرله معامله ده بولنان کورد و عربلرله بو لسانی آزاچوق قونوشورلر. بو لسانک شیوه سی؛ ا- تانبول، قونییه و انقره تورکلرینک کندن زیاده (آذربایجان) نک کنه داها یاقیندر. مثلاً (کتیمک) و (کلک) فعللری عراق تورکلری شیوه سیله تصريف اولوندوغی زمان کوریلیر که فعللرک صوکی امدولو شیوه سنده اولاندن فرقلیدر. مثلاً جمع متکام اولان (کیتدک)، (کلدک) کللری عراق تورکلری (کیتدغ) (کلدغ) صورتند، تلفظ ایدرلر.

عددلری تلفظ ایدرکن بونلری آذیرلر کبی بر آزیایق سويلکله برابر «یکرمی» کله سنده کی «ک» حرفی استانبوللیلر کبی «ی» طرزنده دکل، «کیتیمک» مصدرند کی «ک» کبی تلفظ ایدرلر. «یلدیز» ی «بولدوز»، «طاش» ی «داش» «سیجاق» ی «سیجاخ»، «صووق» ی «صووخ» کبی سويلرلر. بونکله برابر عراق تورکلرینک لسانی، استانبولک کیندن زیاده اجنبی عناصرندن مصون

قالش : مثلاً : استانبول شیوه‌سندہ عربجه اولان « غالب » ، « ضایع » ، کلمہ لری قوللانلدینی و بونک تورکجهسی بیلنمدیکی حالده عراق شیوه‌سندہ عین مناده (ایتیرمک) کلمہسی استعمال اولنورکه بو ، خالص تورکجه‌دیر . بک مختصر فقط قاراقتره‌یستیق اولان بو ایضاحات عراق تورک‌لرینک لسانی و لسان شیوه‌سی حقندہ آرزوق بر فکر ویرد .

ادبیات

عراق تورک‌لرینک ادبیاتنه بر قیمت و بره بیلیمک ایچین « انلی تورک ادبیاتی » حقندہ بر قاج سوز سویلمک ایجاب ایدر . : تورک ادبیاتی و ادبیات تاریخی حقندہ علمی صلاحیت صاحبی دینیله جک کیمسه لر طرفدن هنوز جدی بر « دقیقات پایله مدی » انجاق شونقطه تحققی ایتیش که کرک ساجوق اطتی و کرک عثمانلی سلطنتی زماننده ایکی نوع ادبیات موجوددر . بونلرک بری خواص ادبیاتی ، اویری ده خلق ادبیاتیدر . بو برنجی نوع ادبیات ، ساجوقیلر زماننده صرف ایران ادبیاتنک و عثمانلیلر زماننده ایسه هم ایران و هم ده عرب ادبیاتنک تأثیرلری آلتنده تشکل ایتیش و یالکز منور طبقه به منحصر قالشدر . ندیم کی بوکک شاعر لر ، بو یابانچی ادبیاتنک تأثیرلری آلتنده قالش اولمقله برابر اولنورده کی شاعرلک دهاسی - طاند اولدوقلری عیطک ذوق و المنی و حیاتی تلقیلرله حمی تجلیاتی ابداهمی بر سورنده ابراز ایتیش اولماق اعتباریله - شعرلرنده ملی و محلی رنگلر و دامغالر یوق ده کیلدر . بو ، بویله اولمقله برابر خلق طبقه سنک قونوشدوغی لسانه ویدی ذوقه اویغون کلمدیکی ایچین خلق بو شعرلرک وارلاندن مادتا خبرستر قالش و کندی شعورندن قوپوپ کلن انکدار سسلری و یالکز بوتلری دیکله مش هجم و عرب ادبیاتنک تأثیرلری شعرلرنده ده برین بر صورتده انکشاف ایتدیرمش اولان بویوک تورک شاعرلری اره‌سندہ قوزدی خلق طبقه سنه قادار ایتیش یالکز بر دانه‌سی وار که اوده عراق تورک‌لرندن اولان (فضولی) در . . . خواص شاعرلرندن یالکز اونک بویله بر مستنا طالعه مظهر اولماسنک سببی ، فضولینک موضوعلری شرقک جانیل ضعه لرندن و خرافه لرندن